Tampereen taidemuseo

Tampereen taidemuseo on tamperelainen museo, joka on avattu yleisölle 31. lokakuuta 1931. Se on Sisä-Suomen vanhin ja koko maan kolmanneksi vanhin taidemuseo.[3][4] Taidemuseon rakennus sijaitsee Amurin kaupunginosassa Pyynikintorin läheisyydessä. Museo on ollut Tampereen kaupungin omistuksessa vuodesta 1985, ja se toimii nykyään osana kaupungin museotoimea. Alun perin Tampereen taidemuseon toiminnasta ja sen kokoelmista vastasi Tampereen Taideyhdistys.[5] Yhdistys tukee yhä museon toimintaa, samoin kuin Tampereen taidemuseon ystävät -yhdistys.[6]

Tampereen taidemuseo

Perustettu	1931 (alueellinen vastuumuseo vuodesta 2020)
Sijainti	Puutarhakatu 34 Amuri, Tampere
Koordinaatit	61°29′55″N, 023°44′38″E (https://geohack.toolforge.org/geohack.php?language=fi&pagename=Tampereen_taidemuseo&params=61_29_55_N_023_44_38_E_region:FI-LS_type:landmark)
Vierailijoita vuodessa	n. 30 000–40 000[1]
Ylläpitäjä	Tampereen kaupunki
Johtaja	Taina Myllyharju[2]
Kotisivut	tampereentaidemuseo.fi (http://www.tampereentaidemuseo.fi/)

Sisällysluettelo

Kokoelmat

Elin Danielson-Gambogin öljyvärimaalaus *Italialainen perhe* (1900) kuuluu Tampereen taidemuseon kokoelmiin.[7]

Tampereen taidemuseo on vuodesta 2005 lähtien hallinnoinut omien kokoelmiensa lisäksi Tampereen nykytaiteen museon kokoelmaa ja Tampereen kaupungin taidekokoelmaa. Sillä on tätä nykyä hallussaan Suomen toiseksi suurimmat taidekokoelmat: yhteensä yli 14 000 teosta lähes 2 000 taiteilijalta. Suurin osa teoksista on kotimaista taidetta 1800- ja 1900-luvuilta. Painopisteitä ovat mm. tamperelainen taide ja suomalainen mitalitaide.[8] Yksittäisistä taiteilijoista ovat parhaiten edustettuina Tove Jansson, Tuulikki Pietilä, Magnus Enckell, Kalle Löytänä ja Matti Petäjä.[9]

Taidemuseon kokoelmien kuuluisin osa on kansainvälisesti tunnettu Muumilaakson kokoelma, johon sisältyy Tove Janssonin alkuperäispiirroksia ja Tuulikki Pietilän kolmiulotteisia kuvaelmia. Taidemuseo sai muumiteokset 1980-luvulla suurena kertalahjoituksena, mikä johti erillisen Muumilaakso-museon avaamiseen vuonna 1987.[8][10] Muumimuseo sijaitsi 25 vuoden ajan pääkirjastotalo Metson alakerrassa, kunnes se joutui muuttamaan pois remontin vuoksi.[11] Vuosina 2013–2016 Muumilaaksolla oli näyttely Tampereen taidemuseon pohjakerroksessa.[8][12] Uusi Muumimuseo avattiin Tampere-talossa kesäkuussa 2017.[13]

Johannes Takasen marmoripatsas *Rebekka* (1877) on Emil Aaltosen perikunnalta saatu talletus.[7]

Näyttelyt

Tampereen taidemuseo esittelee paikallista, kotimaista ja ulkomaista kuvataidetta. Näyttelytoiminnassa ovat edustettuina sekä nykytaide että taidehistoria.[14]

Museokävijöiden suosikkeja ovat olleet varsinkin muinaisia kulttuureja esittelevät suurnäyttelyt. Vuosina 1997–1998 taidemuseossa oli esillä Meksikon ja Guatemalan intiaanikulttuureja käsittelevä näyttely, johon tutustui yli 96 000 henkeä. Lähes yhtä suosittu oli vuoden 2001 inkanäyttely, joka keräsi yli 91 000 kävijää. Ylivoimainen yleisöennätys tehtiin kuitenkin vuosina 1993–1994, kun museon näyttelynä oli ”Muinainen Egypti – hetki ikuisuudesta”. Puolessa vuodessa museo sai 159 000 egyptologiasta kiinnostunutta vierasta.[15][16]

2010-luvulla näyttelyitä on järjestetty esimerkiksi Dashi Namdakovin, J. M. W. Turnerin ja H. R. Gigerin teoksista.[17][18][19] Uutta kotimaista taidetta on esitelty muun muassa jokavuotisissa Vuoden nuori taiteilija -tapahtumissa.[20]

Vuoden nuori taiteilija

Pääartikkeli: Vuoden nuori taiteilija

Tampereen taidemuseo tunnetaan Vuoden nuori taiteilija -tapahtumasta, jonka se järjestää yhdessä Tampereen kaupungin kanssa. Tapahtuman tarkoituksena on kiinnittää huomiota suomalaiseen nykytaiteeseen tuomalla esiin lahjakkaita, alle 35-vuotiaita kuvataiteilijoita. Vuoden nuoren taiteilijan valitsee asiantuntijaryhmä. Tapahtuma sai alkunsa Tampereen Nuorkauppakamarin aloitteesta vuonna 1984.[20][21]

Pirkanmaan aluetaidemuseo

Tampereen taidemuseo on nimetty Pirkanmaan aluetaidemuseoksi. Aluetaidemuseon toiminta alkoi kokeiluna vuonna 1974, ja sen asema vakinaistettiin vuonna 1980. Nimitys tarkoittaa sitä, että Tampereen taidemuseo tarjoaa asiantuntijapalveluja pirkanmaalaisille kunnille ja muille yhteisöille. Se muun muassa lainaa yhteistyökumppaneilleen maksutta kiertonäyttelyitä, joita voidaan sijoittaa kunnallisten näyttelytilojen lisäksi vaikkapa kouluihin, päiväkoteihin, kirjastoihin ja palvelutaloihin. Aluetaidemuseo myös seuraa Pirkanmaan taide-elämää ja tutkii sen taidehistoriaa.[22][23][24] Esimerkiksi keväällä 2011 aluetaidemuseossa aloitettiin Patsastalkoot-niminen projekti, jonka tavoitteena on tallettaa tietoa Pirkanmaan alueen julkisista veistoksista.[25] Aluetaidemuseojärjestelmä korvattiin uudella vastuumuseojärjestelmällä vuonna 2020.

Museon johto

Tampereen taidemuseota on vuodesta 2008 lähtien johtanut Taina Myllyharju. Aiemmin taidemuseon johtajina ovat toimineet taidemaalari Gabriel Engberg (vuosina 1931–1948), taidemaalari Reino Viirilä (vuosina 1948–1968), filosofian maisteri, museoneuvos Anneli Ilmonen (vuosina 1968–2004) ja filosofian tohtori Janne Gallen-Kallela-Sirén (vuosina 2004–2007).[26][27]

Museorakennus

Taidemuseo on toiminut koko olemassaolonsa ajan samassa rakennuksessa. Sillä on nykyään noin 1 000 neliömetrin laajuiset näyttelytilat, jotka jakaantuvat kolmeen kerrokseen. Tiloihin on esteetön kulku myös pyörätuolilla.[5][29]

Vuonna 2007 taidemuseossa oli esillä kiinalaista nykytaidetta. ”Luovuuden rakentajat” -näyttely oli osa Tampereen Kiina-aiheista teemavuotta, johon osallistui myös viisi muuta museota.[28]

Ulkoarkkitehtuuri

Taidemuseon rakennus on entinen kruunun viljamakasiini, joka on suunniteltu vuonna 1838. Rakennustyöt aloitettiin todennäköisesti alkuvuodesta 1839. Talo on kaksikerroksinen ja edustaa tyyliltään uusklassismia. Jokaista julkisivua rytmittää neljä kaksoispilasteria, joiden väleissä on ikkunoita. Ulkoasu on yksinkertainen, hillitty ja vähäkoristeinen. Koska makasiini on ollut alun perin arkinen hyötyrakennus, sen ulkopintaa ei ole rapattu, vaan rosoinen punatiili on jätetty näkyviin. Kyseessä on tiettävästi Tampereen vanhin säilynyt punatiilijulkisivu. Talo on ulkopuolelta pääosin alkuperäisessä asussa.[30][31][32]

Makasiinin suunnittelijana on pidetty arkkitehti C. L. Engeliä, mutta sen rakennuspiirustukset on signeerannut myös arkkitehti Anton Wilhelm Arppe. On mahdollista, että Arppe suunnitteli rakennuksen ja Engel vain allekirjoitti suunnitelman, koska toimi silloin intendentinkonttorin johtajana.[33][34]

Viljavarastosta taidehalliksi

Taidemuseon rakennus 1930- tai 1940-luvulla otetussa valokuvassa.

Vuonna 1927 *Aamulehden* toimituksessa syntyi ajatus, että tyhjilleen jäänyt, puolustusministeriön omistama makasiini muutettaisiin taidemuseoksi. Maailmankuulua arkkitehtia Eliel Saarista pyydettiin ottamaan asiaan kantaa. Häneltä saatiin Yhdysvalloista hyvin mitäänsanomaton vastaus, mutta *Aamulehdessä* lausuntoa paisuteltiin ja se tulkittiin puoltavaksi kannanotoksi. 8. huhtikuuta lehti uutisoi: ”Maan etevimmät asiantuntijat asettuvat yksimielisinä puoltamaan arvonmukaisen käytännön hankkimista tälle monumentaaliselle rakennusluomalle.” Valtioneuvosto hyväksyi hankkeen ja luovutti rakennuksen Tampereen Taideyhdistykselle. Tontti kuului kaupungille, mutta valtuusto päätti antaa siitä osan yhdistykselle. Myöhemmin kaupunki myönsi vielä 200 000 markkaa talon kunnostustöihin.[30][35][36]

Rakennuksen muutospiirustukset annettiin tamperelaisen arkkitehdin Hilja Gestrinin tehtäväksi vuonna 1929. Hän käytti suunnittelutyönsä pohjana Vilho Kolhon aikaisemmin tekemiä luonnoksia. Gestriniä avusti myös taiteilija Gabriel Engberg. Remontissa sisätilat purettiin kokonaan. Tiiliseinät, lämmitysuunit ja viljalaarit saivat väistyä uuden portaikon ja sen ympärille sijoittuvien ajanmukaisten näyttely- ja toimistotilojen tieltä.

Rakennuksen ulkopuolella suurin muutos tehtiin kattolyhtyyn, jota levennettiin huomattavasti. Näin sisätiloihin saatiin pehmeää ylävaloa. Peltinen ulko-ovi vaihdettiin tammioveen ja ikkunaluukut korvattiin yksiruutuisilla ikkunoilla.[5][30][36][37]

Gestrin suunnitteli taidemuseon tontin luoteisnurkkaan myös uuden piharakennuksen, joka oli tarkoitettu vahtimestarin asunnoksi. Talon kellariin sijoitettiin museon lämpökeskus, josta kanavia pitkin johdettiin lämpö museon lattian alle.[38] Museo ja piharakennus valmistuivat kesäkuussa 1931. Hieman myöhemmin Tampereen kaupunki viimeisteli alueen puistomaiseksi.[37]

Myöhemmät muutokset ja suojelu

Taidemuseoon on tehty peruskorjaukset 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa sekä 1980-luvun alussa. Rakennusta remontoitiin laajasti myös vuonna 1971. Viimeisimmän peruskorjauksen (1982–1984) yhteydessä museotekniikka nykyaikaistettiin. Samalla museon näyttelytilat laajenivat, kun rakennukseen lisättiin arkkitehti Antti Ilveskosken suunnittelema maanalainen kerros.[3][5][39] Laajentaminen tuli taloudellisesti mahdolliseksi, kun Tampereen kaupunki siirtyi museon omistajaksi 1980-luvulla. Se osti kiinteistön valtiolta, minkä jälkeen taideyhdistys luovutti sille vastuun museon toiminnasta.[40]

Piharakennuksessa sijainnut vahtimestarin asunto muutettiin museon toimistotiloiksi vuonna 1979. Rakennusten välille tehtiin myöhemmin maanalainen yhdyskäytävä.[41]

Taidemuseon rakennus on suojeltu rakennustaiteellisin, kulttuurihistoriallisin ja maisemallisin perustein.[42] Myös entinen vahtimestarin talo on asemakaavassa määritetty kaupunkikuvan kannalta tärkeäksi rakennukseksi, jota ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä.[43]

Museovirasto on aikaisemmin pitänyt Tampereen taidemuseota ja viereistä Amurin työläismuseokorttelia valtakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä. Kohteet menettivät tämän statuksen vuoden 2009 luokituksessa.[44]

Muut toimitilat

Taidemuseo osallistui Taidehalli TR1:n näyttelytoimintaan vuosina 2005–2014.[45]

Tampereen taidemuseolla on toimisto Finlaysonin vanhalla tehdasalueella osoitteessa Väinö Linnan aukio 15. Siellä työskentelevät museon näyttely-yksikkö ja pedagoginen osasto (kulttuurikasvatusyksikkö Taite). Taidemuseo järjesti aikoinaan näyttelyitä samassa rakennuksessa sijainneessa Taidehalli TR1:ssä.[45][2]

Taidemuseon varastot on keskitetty Tampereen museoiden yhteiseen kokoelmakeskukseen, joka on otettu käyttöön vuonna 2012. Kokoelmakeskus toimii vanhassa peruskorjatussa teollisuuskiinteistössä Ruskon kaupunginosassa. Keskuksessa säilytetään niitä taideteoksia, jotka eivät ole esillä näyttelyissä tai kaupungin julkisissa tiloissa. Siellä on tilat myös teosten konservoinnille sekä muulle kokoelmien hoidolle ja tutkimukselle.[45][46][47][48]

Taidemuseon hallinnoima Muumimuseo (ent. Muumilaakso) sai pysyvän paikan Tampere-talosta kesällä 2017. Museo sijaitsi pääkirjastotalo Metson alakerrassa vuosina 1987–2012, minkä jälkeen se oli muutamia vuosia evakossa taidemuseon päärakennuksessa.[45][13][49]

Uudisrakennushanke

Tausta

Taidemuseon tilat kävivät ahtaiksi 1970-luvun lopulla. Museon laajentamiseen oli varauduttu jo vuonna 1965 vahvistetussa asemakaavamuutoksessa, mutta Tampereen Taideyhdistys ei pitänyt sen linjauksia riittävinä. Yhdistyksen pyynnöstä asemakaavaa muutettiin vuonna 1982 niin, että museorakennusta oli lupa laajentaa maan alle. Samalla viereiseltä tontilta varattiin paikka taidemuseon maanpäälliselle uudisrakennukselle. Tontilla sijaitsi vielä 1980-luvulla puutalokortteli, joka oli ajateltu ottaa museon käyttöön. Vanhojen huonokuntoisten asuinrakennusten hyödyntäminen osoittautui kuitenkin mahdottomaksi.[50]

Laajennuksen ensimmäinen, maanalainen vaihe toteutettiin vuosien 1982–1984 peruskorjauksen yhteydessä.[41] Vuonna 1985 Tampereen Taideyhdistys luovutti taidemuseon Tampereen kaupungille sillä ehdolla, että museolle tehtäisiin uusi päärakennus entisen viereen. Arkkitehti Antti Ilveskoski suunnitteli taidemuseolle uudisrakennuksen, joka oli tarkoitus yhdistää vanhaan osaan maanalaisten tilojen välityksellä.[42][51] Hanke kirjattiin Tampereen kaupungin kuntasuunnitelman toteuttamisosaan vuonna 1985, kun kaupunginjohtajana toimi Pekka Paavola. Kaupunginjohdon vaihduttua uudisrakennushankkeesta kuitenkin luovuttiin, ja se hävisi kuntasuunnitelmasta vuonna 1988.[52]

Taidemuseon tilaongelmat nousivat jälleen puheenaiheeksi 2010-luvulla, kun Tampereen taidemuseon Muumilaaksolle etsittiin pitkään uutta sijoituspaikkaa.[51][53] Taidemuseon entinen johtaja Anneli Ilmonen kertoi kaupunkilehti *Tamperelaisen* haastattelussa, että hän piti uudisrakennusta ainoana oikeana ratkaisuna.[52] Huonon taloustilanteen vuoksi kaupunki päätti kuitenkin järjestää muumeille paikan Tampere-talosta.[54] Taidemuseolle päätös oli pettymys, sillä sen muut tilatarpeet jäivät edelleen ratkaisematta.[49]

Arkkitehtuurikilpailu

Taidemuseon uudisrakennushanke otti askeleen eteenpäin keväällä 2016. Pormestari Anna-Kaisa Ikonen nimesi silloin ohjausryhmän valmistelemaan taidemuseon ja sen lähiympäristön kehittämistä. Ajatuksena oli korostaa alueen luonnetta kulttuuri- ja tapahtumakeskittymänä. Hanke liittyi vuosien 2014–2017 kaupunkistrategiaan, jonka yksi tavoite oli lisätä museoiden vetovoimaa ja vahvistaa Tampereen asemaa matkailukaupunkina. Apulaispormestari Pekka Salmen johtaman ohjausryhmän tehtäviin kuului käynnistää alueen suunnittelu ideakilpailulla ja valvoa hankkeen mahdollista toteuttamista.[45][55]

Ohjausryhmä järjesti taidemuseon laajennuksesta ja Pyynikintorin ympäristön kehittämisestä kansainvälisen arkkitehtuurikilpailun 15.12.2016–15.3.2017. Kilpailulla pyrittiin löytämään arkkitehtonisesti korkeatasoinen ratkaisu, joka palvelisi taidemuseon tilatarpeita ja tekisi museosta entistä tunnetumman. Lähtökohtana pidettiin sitä, että taidemuseo laajenee nykyisellä paikallaan. Museon tontille ja sen lähistölle oli lisäksi tarkoitus sijoittaa uusia asuin-, liike- ja toimistotiloja.[45][55]

Kilpailun tulokset julkistettiin elokuussa 2017. Tuomaristo valitsi 147 ehdotuksen joukosta voittajaksi *Siilo*-nimisen suunnitelman, jonka olivat tehneet arkkitehdit Erkko Aarti, Arto Ollila, Mikki Ristola, Kuutti Halinen ja Pyry Kantonen sekä tekniikan kandidaatti Meri Wiikinkoski. Siinä taidemuseon laajennusosa muistuttaa muotokieleltään vanhaa museorakennusta mutta on yli kaksi kertaa korkeampi. Rakennuksessa on viisi maanpäällistä ja kaksi maanalaista kerrosta. Tuomaristo esittää Tampereen kaupunginhallitukselle, että taidemuseon ja samalle tontille sijoittuvan asuinkerrostalon suunnittelutyö annetaan voittajaehdotuksen tekijöille.[56] Museolaajennuksen suunnittelu voisi alkaa vuonna 2022 ja rakentaminen vuonna 2023.[45]

Lähteet

1. Rämö, Marjo: Ryhdistäytymisen paikka, taidemuseo? – Näin Tampereen taidemuseon johtaja vastaa kritiikkiin (https://www.tamperelainen.fi/artikkeli/737815-ryhdistaytymisen-paikka-taidem

useo-nain-tampereen-taidemuseon-johtaja-vastaa) *Tamperelainen*. 19.1.2019. Tampere. Viitattu 22.1.2019.

2. Henkilökunta (http://tampereentaidemuseo.fi/henkilokunta/) Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 17.6.2017.
3. Korkki, Jari – Niemelä, Jari: *Tutkimusmatkoja Tampereen taloihin*, s. 82–84. Tampere: Tampere-Seura, 1995. ISBN 951-9080-60-0.
4. *Virtauksia. Tampereen kaupungin taidekokoelmat*, s. 8, 37. Toim. Tapio Suominen. Tampere: Tampereen taidemuseo, 2007. ISBN 978-951-609-354-6.
5. Yleistä museosta (http://www.tampere.fi/taidemuseo/info/yleista.html) 19.12.2012. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 26.10.2016.
6. Tukiyhdistykset (http://www.tampere.fi/taidemuseo/info/yleista/tukiyhdistykset.html) 28.8.2012. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 9.2.2014.
7. Viisi kokoelman helmeä (http://tampereentaidemuseo.fi/viisi-kokoelman-helmea) 2016. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 21.3.2017.
8. Tampereen taidemuseon kokoelmat (http://www.tampere.fi/taidemuseo/kokoelmat.html) 2.1.2013. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 9.2.2014.
9. Viisi parhaiten edustettua taiteilijaa (http://www.tampere.fi/taidemuseo/kokoelmat/eniten.html) 20.12.2012. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 12.2.2014.
10. Muumilaakso (http://muumilaakso.tampere.fi/museo/) 2012. Tampere: Tampereen taidemuseon Muumilaakso. Viitattu 12.2.2014.
11. Tampereen Muumilaakso muuttaa taidemuseon alakertaan (http://www.hs.fi/kotimaa/a1305613256666) *Helsingin Sanomat*. 7.11.2012. Viitattu 26.10.2016.
12. Muumilaakso on sulkeutunut! (http://muumilaakso.tampere.fi/muumilaakso-on-sulkeutunut/) 31.10.2016. Tampere: Tampereen taidemuseon Muumilaakso. Viitattu 1.11.2016.
13. Mansikka, Heli: Tällainen on maailman ainoa Muumimuseo – Ensimmäiset japanilaisturistit paikalla jo tunteja ennen avajaisia (https://yle.fi/uutiset/3-9669246) 17.6.2017. Yle. Viitattu 17.6.2017.
14. Tampereen taidemuseon toiminta-ajatus (http://www.tampere.fi/taidemuseo/info/yleista/toimintaajatus.html) 29.1.2014. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.
15. Rämö, Marjo: Miksi muumityöt ovat Tampereella? (http://www.tamperelainen.fi/artikkeli/218715-miksi-muumityot-ovat-tampereella) *Tamperelainen*. 19.1.2013, päivitetty 21.1.2013. Tampere. Viitattu 28.2.2014.
16. Aiemmat näyttelyt: 1985–2005 (http://www.tampere.fi/taidemuseo/nayttelyt/aiemmat/1985_2005.html) 8.7.2010. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.
17. Aiemmat näyttelyt: 2013 (http://www.tampere.fi/taidemuseo/nayttelyt/aiemmat/2013.html) 8.5.2013. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.
18. Aiemmat näyttelyt: 2012 (http://www.tampere.fi/taidemuseo/nayttelyt/aiemmat/2012.html) 12.12.2012. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.
19. Aiemmat näyttelyt: 2010 (http://www.tampere.fi/taidemuseo/nayttelyt/aiemmat/2010.html) 18.2.2011. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.
20. Vuoden nuori taiteilija -tapahtuma (http://www.tampere.fi/taidemuseo/nayttelyt/vnt.html) 25.9.2013. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.
21. Vuoden nuori taiteilija 2014 (http://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2013/09/31082015_64.html) (Tiedote) 19.9.2013. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 12.2.2014.
22. Linder, Marja-Liisa: Taidetta livenä ja verkossa – Pirkanmaan aluetaidemuseon tulevia ja olevia palveluja ikäihmisille. *Museoon (http://issuu.com/vapriikki/docs/museoon_2_2010/15)*, 2010, nro 2, s. 15.
23. Pirkanmaan aluetaidemuseo (http://www.tampere.fi/taidemuseo/aluetaidemuseo.html) 1.7.2013. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.

24. Kiertonäyttelyt keväällä 2014 (http://www.tampere.fi/taidemuseo/aluetaidemuseo/kiertonayttelyt.html) 18.12.2013. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.
25. Patsastalkoot Pirkanmaalla (http://www.tampere.fi/taidemuseo/aluetaidemuseo/patsastalkootpirkanmaalla.html) 15.2.2013. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 28.2.2014.
26. Myllyharju, Taina: Tamperelaisten taiteenystävien asialla vuodesta 1931. – Johanna Sinisalo, *Onko totta? Is this for real?*, s. 3–4. Tampere: Tampereen taidemuseo, 2011. ISBN 978-951-609-489-5.
27. Janne Gallen-Kallela-Sirén tekee loikan Helsinkiin (http://www.kaleva.fi/uutiset/kulttuuri/janne-gallen-kallela-siren-tekee-loikan-helsinkiin/8775/) *Kaleva*. 29.3.2007. Viitattu 12.8.2014.
28. Luovuuden rakentajat. Kiinalaisen nykytaiteen huippukatsaus Tampereen taidemuseossa (http://www.tampere.fi/taidemuseo/nayttelyt/aiemmat/2007/metamorphosis.html) 14.10.2009. Tampere: Tampereen taidemuseo. Viitattu 1.3.2014.
29. Tampereen taidemuseon alueen sekä Pyynikintorin suunnittelukilpailu: Liite 1 – Huonetilaohjelma (http://www.tampere.fi/tiedostot/l/xuSVOhV5v/Liite_1_Huonetilaohjelma.pdf) (PDF) 28.9.2016. Tampere: Tampereen kaupunki. Viitattu 26.10.2016.
30. Niemelä, Jari: *Tiilestä tehty Tampere – punatiilirakennuksia eilen, tänään ja huomenna*, s. 119–120. Tampere: Tampere-Seura, 2006. ISBN 952-5558-01-0.
31. Tampereen taidemuseon alueen sekä Pyynikintorin suunnittelukilpailu: Liite 5 – Tampereen taidemuseon rakennushistoriallinen selvitys (http://www.tampere.fi/tiedostot/l/2v0kSUt3T/Liite_5_Tampereen_taidemuseo_rakennushistoriallinen_selvitys.pdf) (PDF) (Luonnos) s. 50–51. Tampere: Tampereen kaupunki & Arkkitehtitoimisto Seija Hirvikallio, 2016. Viitattu 26.10.2016.
32. Jaakola, Juha: Tampereen helmiä: Kruununmakasiini ja museokortteli. *Tammerkoski*, 2018, nro 3, s. 4–5.
33. Tampereen taidemuseon alueen sekä Pyynikintorin suunnittelukilpailu: Liite 5 – Tampereen taidemuseon rakennushistoriallinen selvitys (http://www.tampere.fi/tiedostot/l/2v0kSUt3T/Liite_5_Tampereen_taidemuseo_rakennushistoriallinen_selvitys.pdf) s. 10.
34. Tampereen taidemuseo Twitterissä (https://twitter.com/taidemuseo/status/779212270584954881) 22.9.2016. Viitattu 26.10.2016.
35. Jutikkala, Eino: *Tampereen historia III*, s. 649. Tampere: Tampereen kaupunki, 1979. ISBN 951-9430-01-6.
36. Sinisalo, Johanna: *Onko totta? Is this for real?*, s. 16. Tampere: Tampereen taidemuseo, 2011. ISBN 978-951-609-489-5.
37. Jaakola 2018, s. 6.
38. Tampereen taidemuseon alueen sekä Pyynikintorin suunnittelukilpailu: Liite 5 – Tampereen taidemuseon rakennushistoriallinen selvitys (http://www.tampere.fi/tiedostot/l/2v0kSUt3T/Liite_5_Tampereen_taidemuseo_rakennushistoriallinen_selvitys.pdf) s. 13, 51.
39. Tampereen Taideyhdistyksen historiaa (http://www.tampereentaideyhdistys.fi/tietoa-yhdistyksesta) Tampereen Taideyhdistys. Viitattu 28.2.2014.
40. Jaakola 2018, s. 7.
41. Tampereen taidemuseon alueen sekä Pyynikintorin suunnittelukilpailu: Liite 5 – Tampereen taidemuseon rakennushistoriallinen selvitys (http://www.tampere.fi/tiedostot/l/2v0kSUt3T/Liite_5_Tampereen_taidemuseo_rakennushistoriallinen_selvitys.pdf) s. 22.
42. *Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998*, s. 89. Tampere: Tampereen kaupungin kaavoitusyksikkö, 1998.
43. Tampereen taidemuseon alueen sekä Pyynikintorin suunnittelukilpailu: Liite 5 – Tampereen taidemuseon rakennushistoriallinen selvitys (http://www.tampere.fi/tiedostot/l/2v0kSUt3T/Liite_5_Tampereen_taidemuseo_rakennushistoriallinen_selvitys.pdf) s. 4.
44. Jaakola 2018, s. 4.
45. Tampereen taidemuseon alueen sekä Pyynikintorin suunnittelukilpailu: Kilpailukutsu ja kilpailuohjelma (http://www.tampere.fi/tiedostot/k/xDRqUg1nH/taidemuseon_alue_kilpailuohjel

ma_131016.pdf) (PDF) (Luonnos) 13.10.2016. Tampere: Tampereen kaupunki. Viitattu 17.6.2017.

46. Tampereen museoiden kokoelmakeskus (http://vapriikki.fi/esinekokoelmat/tampereen-museoiden-kokoelmakeskus) 2016. Tampere: Museokeskus Vapriikki. Viitattu 26.10.2016.
47. Jansson, Kaisu: Museokeskus Vapriikki täyttää 20 vuotta – tässä 5 syytä, miksi se on koko Suomen museotoiminnan lippulaiva (http://yle.fi/uutiset/3-9243692) 21.10.2016. Yle Uutiset. Viitattu 26.10.2016.
48. Jaatinen, Toimi: Tampereen kokoelmakeskus – tärkeä investointi kulttuuriin. *Museoon (https://issuu.com/vapriikki/docs/museoon_1_2012)*, 2012, nro 1, s. 1.
49. Kokko, Tiina: Taidemuseon väki pettyi: ”Muumeista tulee kongressimatkailun apuväline” (http://yle.fi/uutiset/3-7203385) 23.4.2014. Tampere: Yle Tampere. Viitattu 17.6.2017.
50. Tampereen taidemuseon alueen sekä Pyynikintorin suunnittelukilpailu: Liite 5 – Tampereen taidemuseon rakennushistoriallinen selvitys (http://www.tampere.fi/tiedostot/l/2v0kSUt3T/Liite_5_Tampereen_taidemuseo_rakennushistoriallinen_selvitys.pdf) s. 5, 22.
51. Rämö, Marjo: Taidemuseolle on tehtävä uusi rakennus (http://www.tamperelainen.fi/artikkeli/276026-taidemuseolle-on-tehtava-uusi-rakennus) *Tamperelainen*. 22.1.2014. Tampere. Viitattu 24.4.2014.
52. Rämö, Marjo: Korvaamattomien muumitöiden vieminen vanhaan tehtaaseen rikkoisi lahjoituksen ehtoja – Lue, mitä Tove Janssonin kanssa sovittiin (http://www.tamperelainen.fi/artikkeli/81038-korvaamattomien-muumitoiden-vieminen-vanhaan-tehtaaseen-rikkoisi-lahjoituksen-ehtoja) *Tamperelainen*. 19.11.2011. Tampere. Viitattu 24.4.2014.
53. Myllyharju, Taina – Bonelius, Elina: Taidemuseo on mukana Tove Janssonin 100-vuotisjuhlassa (http://www.tamperelainen.fi/blogit/lukijalta/269890-taidemuseo-on-mukana-tove-jansson-100-vuotisjuhlassa) *Tamperelainen*. 11.12.2013. Tampere. Viitattu 24.4.2014.
54. Rajamäki, Aila: Muumilaakso muuttaa Tampere-taloon (http://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2014/04/31082015_65.html) 23.4.2014. Tampere: Tampereen kaupunki. Viitattu 26.10.2016.
55. Närhi, Mikko: Tampereen taidemuseon ja Pyynikintorin seudun suunnittelua valmistelemaan nimitettiin ohjausryhmä (http://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2016/04/07042016_3.html) (Tiedote) 7.4.2016. Tampere: Tampereen kaupunki. Viitattu 26.10.2016.
56. Mansikka, Heli: Tältä näyttää Tampereen taidemuseon uusi rakennus – arkkitehtikilpailun voitti Siilo (https://yle.fi/uutiset/3-9805176) 30.8.2017. Yle. Viitattu 30.8.2017.

Aiheesta muualla

- Tampereen taidemuseon kotisivut (http://www.tampereentaidemuseo.fi/)
- Yle Areena: Opastettu kierros Tampereen taidemuseon näyttelyssä ”Joseph Alanen” (https://areena.yle.fi/1-50495504)
- Näyttelyarkisto (1985–2006) (http://www.tampere.fi/ekstrat/taidemuseo/arkisto)
- Tampereen Taideyhdistys (http://www.tampereentaideyhdistys.fi)
- Tampereen taidemuseon ystävät (http://tampereentaidemuseonystavat.fi)
- Tampereen julkiset veistokset ja monumentit (http://tampereenpatsaat.fi/)
- Tampereen muistolaatat ja muut muistomerkit (http://www.tampere.fi/ekstrat/taidemuseo/muistomerkit)
- Tampereen naisaiheisia julkisia veistoksia esittelevä kulttuuriraitti (https://www.tampere.fi/liitteet/k/5k7kR5EQ0/tampereen_likat_nettiin_valmis.pdf)
